

kleine legermacht en wist dat Tokio geen nieuwe divisies ter beschikking kon stellen. Hij ging er derhalve van uit dat hij zich tegen de Geallieerden zou moeten verdedigen in locale acties: de gevechten zouden een verbrokkeld karakter krijgen. Met het oog daarop bepaalde hij op 1 oktober '43 dat in elke residentie van Java voorraden moesten worden opgeslagen (hier en daar in grote tunnels die door inheemse arbeiders gegraven werden) en dat elke residentie in de eigen behoeften moest voorzien, en als uitvloeisel en ter ondersteuning van dat streven werden de in- en uitvoer van goederen van de ene residentie naar de andere verboden. Java (Madoera inbegrepen) werd dus verdeeld in zeventien zelfvoorzieningsgebieden. Het was een absurde maatregel. Hij had het grote nadeel dat bijvoorbeeld residenties waar veel rijst werd geteeld, geen rijst mochten transporteren naar andere residenties die een tekort aan rijst hadden. Uiteraard viel dit verbod van in- en export niet effectief te controleren. Er ontstond dan ook een enorme smokkel – smokkel overigens van goederen waarvoor extra-hoge prijzen werden gevraagd.

De derde wijziging: dat de leiding van de overheid en van het moderne bedrijfsleven bij Japanners kwam te berusten die daar niet voldoende deskundigheid voor bezaten, maakte zich op tal van terreinen voelbaar. De drie Japanse overheden traden autoritair op. Zichzelf als dragers ziende van de hoogste beschaving op aarde, hadden de Japanners geen behoefte aan reële raadpleging van niet-Japanse deskundigen (van wie de meesten òf gevangen zaten òf uit hun ambt waren gestoten) of aan zorgvuldig overleg. Zij decreteerden, d.w.z. zij maakten doelstellingen bekend zonder zich er van vergewist te hebben of die gehaald konden worden. Wie de desbetreffende opdrachten kreeg, diende er voor te zorgen dat zij werden uitgevoerd – lukte dat niet, dan had *hij* gefaald, niet het Japanse bestuur dat een onmogelijke eis had gesteld. Daar kwam dan nog bij dat de samenwerkingsverbanden en controle-instanties die tijdens het Nederlands bewind geleidelijk in Indië waren ontstaan, alle werden opgeheven om vervangen te worden door Japanse corporaties, de z.g. *kumiai*, die veelal geen greep kregen op de situatie.

De vierde wijziging: in het beleid van de Japanners, schreven wij, telden de Indonesische belangen in het geheel niet mee. Inderdaad, het *Nanjo*-gebied moest Japan helpen de oorlog te winnen of, zoals het in de eerder al geciteerde 'Beginselen voor het bestuur van de bezette gebieden in de *Nanjo*' stond: 'Wanneer het verwerven van voor de nationale verdediging vitale hulpbronnen en de zelfvoorziening der militairen schade toebrengen aan het levenspeil der inheemsen, dan moet zulks aanvaard worden.' *Dat* er schade zou zijn, was dus voorzien en die